

SYMPOZJUM ARCHEOLOGICZNE „BADANIA SZEROKOPLASZCZYZNOWE W WARUNKACH WIELKICH INWESTYCJI”

W dniach 27-28 IX 1977 r. odbyło się sympozjum archeologiczne zorganizowane przez PP Pracownię Konserwacji Zabytków. W odróżnieniu od innych imprez tego rodzaju odbyło się ono w terenie i połączone było z demonstracją badanych stanowisk archeologicznych. Znaczną część referatów wygłoszono nad otwartymi wykopami oraz połączone z pokazami dokumentacji polowej.

Otwarcia sympozjum dokonano w Łodzi, wprowadzając w cel spotkania, którym w założeniu organizatorów było przedyskutowanie metod oraz wyników badań prowadzonych w warunkach wielkich inwestycji przemysłowych, wodnych i miejskich. Doświadczenia te, zebrane w PKZ podczas badań o charakterze konserwatorskim, przedstawione być miały gronu kompetentnych badaczy, konserwatorów oraz pracowników instytucji naukowych ze wszystkich niemal ośrodków kraju (ok. 50 osób), prowadzących prace o charakterze tak ratowniczym, jak i planowym.

Następnie uczestnicy sympozjum udali się na teren budowy zbiornika wodnego „Jeziorsko”, budowanego na rzece Warcie. W trakcie prowadzonych tu w latach 1970-1972 badań inwentaryzacyjnych odkryto ponad 120 stanowisk archeologicznych z różnych epok. Stanowiska te zostały następnie częściowo zakwalifikowane do pełnego lub ograniczonego badania metodą wykopaliskową, na podstawie kryteriów klasyfikacyjnych wypracowanych podczas prac poprzednio prowadzonych na obszarze zbiornika wodnego „Pakość” na Kujawach, przez zespół Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PKZ w Poznaniu, pod kierunkiem dra Ryszarda Mazurowskiego, oraz zweryfikowane i wdrożone podczas badań „Jeziorska”. Po krótkim wprowadzeniu zwiedzono stanowisko wielokulturowe w Zakrzewie, woj. Sieradz; wyniki prowadzonych tu badań zreferował mgr Tadeusz Łaszkiwicz, natomiast mgr Edward Krause przedstawił w terenie wyniki badań stanowisk Ostrów Warcki 1 i 2, woj. Sieradz.

Prowadzący na terenie zbiornika wodnego „Jeziorsko” badania archeologiczne zespół Pracowni Archeologicznej PKZ w Poznaniu wspomaga od roku 1975 Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska PKZ w Szczecinie pod kierunkiem dra Eugeniusza Cnotliwego. Wyniki tych prac, prowadzonych na stanowiskach wielokulturowych w Pęczniewie 1 i 3 oraz Ostrowie Warckim, stan. 12, zreferował mgr Ryszard Rogosz. W wystąpieniach zwrócono uwagę nie tylko na wyniki i problematykę badawczą stanowisk, lecz szczególnie na stosowane metody, dyskusję zaś ograniczono głównie do problemów szczegółowych i zapytań.

W drugim dniu obrad zwiedzono teren badań archeologicznych prowadzonych w latach 1972-1974 przez Pracownię Archeologiczno-Konserwatorską PKZ w Poznaniu, a następnie kontynuowanych przez Pracownię Archeologiczno-Konserwatorską PKZ w Łodzi, na obszarze kopalni węgla brunatnego „Bełchatów”, w woj. Piotrków Trybunalski. Badania inwentaryzacyjne przeprowadzone przez PAK w Poznaniu uwieńczone zostały odkryciem 29 stanowisk archeologicznych i przebadaniem zdecydowanej ich większości. Prace te przedstawił mgr Romuald Dragan w referacie pt. „Badania archeologiczne na terenie budowy Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów w latach 1972-1974”. Referat ilustrowany był eksponowaną w miejscowej szkole dokumentacją oraz wydobytymi zabytkami. Zwiedzono też stanowisko w Ruszczyźnie, będące w trakcie badań.

W referacie podniesiono kompleksowy charakter prac, mających jako cel zbadanie całego mikroregionu osadniczego, przy uwzględnieniu również metody paleobotanicznej, paleozoologicznej i in. Mając na celu poszerzenie obrazu prac PAK PKZ w Łodzi, jej kierownik, mgr Andrzej Wójcik zapoznał zgromadzonych z metodami i wynikami prac prowadzonych na terenie województwa piotrkowskiego, radomskiego i kieleckiego, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru zbiornika wodnego „Chęciny”, w woj. kieleckim. Następnie uczestnicy spotkania mieli możliwość zapoznania się z pracami górniczymi i eksploatacyjnymi na terenie kopalni, oprowadzani przez przedstawiciela jej dyrekcji.

Zakończenie sympozjum odbyło się w zabytkowym dworku, adaptowanym przez kopalnię na klub pracowniczy i udostępnionym uczestnikom przez dyrekcję. Końcowe obrady zainaugurował referat dra Ryszarda Mazurowskiego pt. „Główne problemy metodyczne badań terenowych”, w którym autor, wychodząc z ogólniejszego tła metodyki badań terenowych archeologii, przedstawił doświadczenia własne i kierowanego przez siebie zespołu odnośnie do badań szerokopłaszczyznowych, prowadzonych w warunkach zagrożenia, jakie tworzą inwestycje prowadzone na dużych obszarach. Położył nacisk na uzasadnienie nakładów ponoszonych w okresie wstępnego rozpoznania terenu (powierzchniowego, geofizycznego i sondażowego), szczególnie zaś na konieczność szczegółowej dokumentacji kartograficznej. Jako metoda rozpoznania stosowana jest każdorazowo planigrafia materiału powierzchniowego, wiercenia oraz coraz szerzej metoda fosforowa. Referent przedstawił też swój pogląd na możliwości oraz zakres stosowania uproszczeń w eksploracji obiektów, jak również podstawy klasyfikacji oraz eliminacji niektórych informacji w sposób świadomy, na bazie uściślonych kryteriów.

W dyskusji, której przewodniczył doc. dr. Jerzy Kmiecński, zabrało głos kilkunastu mówców, podnosząc jakoś dokumentacji oraz wyników badań. Wielu dyskutantów zatrzymało się nad problemem selekcji stanowisk i obiektów, wobec którego staje każdy niemal badacz terenów zagrożonych, wskazując na potrzebę maksymalnego rozpoznania wstępnego oraz precyzji badania zakwalifikowanych stanowisk i obiektów. Niemniej zbyt silny nacisk położony na wstępny etap badań, o ograniczonych walorach poznawczych, dokonuje się kosztem systematycznych prac wykopaliskowych i szczegółowego rozpoznania stanowisk. Nacisk położono na konieczność wykonywania sondaży jako podstawy do wiarygodniejszej klasyfikacji i negatywnej selekcji stanowisk, których część ulegnie całkowitej destrukcji. Zwrócono też uwagę na potrzebę stosowania zmechanizowanego sprzętu oraz nowoczesnych, kompleksowych, wielodyscyplinarnych metod badawczych, jak też tworzenia programów badawczych. Specyfika prac konserwatorskich wymaga odpowiedniego przygotowania kadry absolwentów archeologii do takich prac.

Doc. dr J. Kmiecński podsumowując obrady wysoko ocenił organizację i poziom prezentowanych prac i dokumentacji, wagę sformułowanych poglądów w zakresie problematyki i metod badań konserwatorskich, podniósł też potrzebę kontynuowania tego rodzaju spotkań i dyskusji.

Jan Gromnicki